

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαός ύψώνεται άμα
δειξη πώς δε φοβάται την
αλήθεια— ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φυ-
σικούς της κανόνες.

ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Ζ'

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΡΑΚΗ 27 ΤΟΥ ΔΕΚΕΜΒΡΗ 1909

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΗ ΑΡΙΘ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 372

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΡΒΟΓΛΗΣ. Μουσικές κουβέντες.
- Ι. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Μιά δήλωση (Ίδας και Φιλάρετος).
- Γ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ. Χριστούγεννα.
- ΙΔΑΣ. Σαμοθράκη (συνέχεια).
- ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Κρομπάχερ (Γ).
- ΠΕΤΡΟΣ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ. Σπασμένες ψυχές (συνέχεια).
- ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ--ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜ. ΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΜΙΑ ΔΗΛΩΣΗ

(ΙΔΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ)

Λόντρα, 16/29 του Δεκέβρη 1909

Ταγκόπουλε,

Ο κ. Φιλάρετος, νομικός άνθρωπος, καλεί με τὸ «Ριζοσπάστη» του τὸ Στρατιωτικὸ Σύνδεσμο νὰ λάβει τὰ μέτρα του «κατὰ τῶν ὑπὸ τοῦ δημοσίου ταμείου πληρωνομένων ἀγῶν καὶ ἐπιπλασῶν μαλιαρῶν».

Μὰ μοῦ φαίνεται ὁ ποινικὸς νόμος δὲν τιμωρεῖ ἐκείνους ποὺ γράφουν τὴ γλώσσα τῆς μάνας τους, οὔτε ὑπάρχει κανένα ἐγκλημα στὸ νόμο ποὺ νὰ λέγεται «μαλλιαροσύνη». Ὅσο γιὰ τὸ σύνταγμα, αὐτὸ ἀναφέρει ὅτι ἡ συνείδηση τῶν Ἑλλήνων εἶναι ἐλεύθερη.

Ὡστόσο, ἐπειδὴ κάθε καλὸς νομικὸς ξέρει καὶ ἄλλα μονοπάτια τῶν νόμων, καὶ μπορεῖ νὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ πιεῖ κανέναν ἀπὸ μᾶς τοὺς δημοτικιστὲς τὸ «κῶνειον» γιὰ νὰ σωθεῖ τὸ ἔθνος, θέλω νὰ ξέρει ὁ κ. Φιλάρετος ὅτι: «ὁ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Ἰδας» εἶμαι ἐγὼ ποὺ ὑπογράφω ἔπως θὰ δῆτε πάρα κάτω, καὶ ὅτι: δὲν εἶμαι «μαλλιαρὸς πρόξενος» τώρα, παρὰ «μαλλιαρὸς διπλωμάτης», καὶ ὅτι τὴν προκήρυξή μου τῆς 7 τοῦ Σεπτεμβρίου τὴν ἔστειλα ὄχι «δηθεν ἐκ Ρώμης», παρὰ ἀληθινὰ ἀπὸ τῆς Ρώμης ἔπου ἤμουν τότε διορισμένος, καὶ ὅτι τέλος τώρα βρίσκομαι ἐδῶ διορισμένος. Ἔτσι, ξέροντας ὅτι Στρατιωτικὸς Σύνδεσμος ποὺ βρίσκομαι καὶ ποιὸς εἶμαι, θὰ μπορέσει, ἂν θέλει, εὐκολώτερα νὰ μὲ καταδιώξει.

Με πολλή τιμὴ

Ι. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

ΚΡΟΥΜΠΑΧΕΡ^{*)}

Γ.

Ἡ καινούρια ἀλήθεια, γλήγορ' ἀργά, βρίσκει τοὺς δικούς της. Τίποτε δὲν πέφτει οὐρανοκαταβατο. Καὶ ἡ πῦρ δυσκολοταίριαση μὲ τις ἄλλες, τις θρονασμένες γῦρο της, καὶ ἡ πῦρ ἐπαναστατικὴ ἰδέα δὲν εἶναι ἀρχὴ μονάχα καὶ μόνο γιὰ τὴν ξενιτίζε, εἶναι μαζὶ καὶ ὁρατὸ ἀποτέλεσμα μᾶς γενικότερης, ἀνώρητης ὡς τότε, προκοπῆς. Θὰ βρεθοῦν οἱ ἄνθρωποι, μετρημένοι πρῶτα, λιγοστοί, ποὺ εἶναι προετοιμασμένοι νὰ τὴ νοιώσουν καὶ νὰ τὴ δεχθοῦν. Τοῦ καθενὸς ἀπ' αὐτοὺς ἡ γνώμη ἀξίζει τὴ γνώμη χίλιων. Καὶ οἱ ἀναγνωρισμένες ἀπ' ἑλούς ἰδέες πρωτοφυτρώσανε στὸ κεφάλι τοῦ ἑνός, ἢ βγήκαν ἀπὸ τὰ μεγάλα λιγοστών. Ἡδρᾶν αὐτοί. Ὑστερα ἔρχεται ὁ ἕνας κοινωνικὸς νόμος ἢ μίμηση παπαγαλίζουν οἱ πολλοί, καὶ πάει λέοντας.

Ἀντίκρου στὸν φιλόλογο τῆς Μπόνας. Διαν ἤρθε ἡ ὥρα, στάθηκε ἕνας ἄλλος φιλόλογος, κοσμοξικουμένος ἑλληριστῆς, ὁ Βιλλαμόβιτς. «Σὲ καιρὸ, μᾶς λέει ὁ ἴδιος ὁ Κρομπάχερ, ποὺ μόλις εἶχε ἀρχίσει νὰ νοιώδεται ἡ βυζαντικὴ φιλολογία σὰ μιά οργανωμένη ἐπιστήμη, σὲ καιρὸ ποὺ οἱ περισσότεροὶ ἀπὸ τοὺς κλασικοὺς φιλόλογους, ἱστορικοὺς καὶ ἀρχαιολόγους ἢ δὲν πιστεύαν ἀκόμα ἢ δὲ θέλανε νὰ τὴν παραδεχτοῦνε, ἕνας δοκιμασμένος μέσα στὴν ἐπιστήμη μυσταγωγὸς τοῦ ἀρχαίου κόσμου, κινημένος ἀπὸ ἕνα πλατύτερο κοίταμα, τόλμησε, μὲ τὴν τόλμη ποὺ τοῦ ἔδινε ἡ πεποίθηση, καὶ ὑποστήριξε μὲ σοβαρὰ ἐπιχειρήματα τὴ νέα μάθηση, καὶ διαλάλησε τὰ δίκια τῆς ζωῆς της καὶ τὴ μεγάλη της τὴ σημασία. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶναι ὁ Βιλλαμόβιτς.» Ὁ δρόμος ἀνοιχτός. Ἡ νέα ἐπιστήμη στερεὰ πατώντας προχώρησε. Ὁργανωμένη γερὰ ἐπιστήμη, πῆρε τὴ θέση της παράπλευρα τῶν ἄλλων πῦρ ἠλικιωμένων ἀδερφάδων της. Ἐδρες γινήκανε γιὰ κείνη στὰ Ἑυρωπαϊκὰ Πανεπιστήμια. Τῆς προσέφεραν τίς στήλες τους τὰ εἰδικὰ περιοδικὰ. Μάλιστα ἰδρυθήκανε καὶ ξεχωριστὰ περιοδικὰ γιὰ τὴ μελέτη καὶ γιὰ τὴν κριτικὴ τῆς μέσης καὶ νέας ἑλληνικῆς φιλολογίας. Τὰ ἐπιστημονικὰ συνέδρια τῆς ἀνοίξανε τίς πόρτες τους. Ἀκαδημίες ἐνωθήκανε γιὰ νὰ ἐκδώσουνε λογιῆς ἔγγραφα βυζαντινά. Ἡ νέα Ἐπιστήμη ζῆ καὶ ζώνεται. Μ' ὅλα τὰ στραβοκοιτάματα ἀκόμα στενοκέφαλων σοφῶν, τραβᾷ

*) Κόλταξε ἀριθμοὺς 369 καὶ 370.

μπροστά, καὶ βλέπει πρὸς ὀρίζοντες δάνοιχτους.

Ἀντίκρου στὸν ἀθηναῖο γλωσσολόγο ἤρθε καὶ στάθηκε γιὰ τὸ γλωσσικὸ μας τὸ ζήτημα, ὁ μεγάλος γλωσσολόγος τῆς Δευψίας, ὁ Βρούγγμαν. Ἡ γνώμη του βαρεῖα βαρεῖα, νίκη τῆς ἰδέας μας ἀπὸ τίς ἀνέλπιστες δάλεγα, καὶ ἀνίσως δὲν εἶχα τὴ γνώμη πὺς κάθε βῆμα προκοπῆς ποὺ σημειώνει ἡ ἰδέα μας, κάθε τόπο ποὺ κερδίζει, πρέπει νὰ τὰ ἐλπίζουμε καὶ νὰ τὰ περιμένουμε ἀπὸ πρῖν, μὲ χαρὰ, μὰ ὄχι μὲ ξάφνισμα, σὰ λογικὰ καὶ σὰν ἀναγκαῖα ἀποτελέσματα τῆς ἐσωτερικῆς τῆς δύναμης καὶ τῆς ἀλήθειας της. Μέσα στὸ πολύκροτο φυλλάδιο τοῦ Βρούγγμαν «Γραφτὴ καὶ δημοτικὴ καὶ τὸ Γλωσσικὸ ζήτημα στὴν Ἑλλάδα» ποὺ τὸ γνώρισε καὶ ἀπὸ μᾶς ἐδῶ ἕνας πλατύτερος κύκλος μὲ τὴ μετάφραση τοῦ Δέκα Ἀρσβανίτη, διαβάσουμε τοῦτα: «Ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς λόγιους ὁ Κ. Κρούμπάχερ τοῦ Μόναχου, ὁ ἐξοχώτερος μεταξὺ μᾶς γνώστης τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ μεσαιωνικοῦ καὶ σημερινοῦ πολιτισμοῦ καὶ λόγου, ἀφιέρωσε στὸ πρόβλημα ἕνα του βιβλίου τυπωμένο στὰ 1903. Ἀπὸ παντοῦ φωτίζοντας τὸ ζήτημα συμπεραίνει μὲ τὴ γνώμη ποὺ καὶ πρῖν εἶχε φανερώσει, τόσο ἀφτὸς καθὼς καὶ ἄλλοι ξένοι νεοελληνοιστάδες... Οἱ κάθε λογιῆς ζημιὲς ποὺ ἐπαθε ὡς τώρα ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς μὲ τὸ σημερὸν γλωσσικὸ του σύστημα, καὶ ποὺ θὰ πάθει ἀκόμα ἂ γλήγορα δὲ βρεθεῖ γιὰ τὴν ἰδέα, εἶναι κατὰ βάθος ξηγημένες μέσα στοῦ Κρούμπάχερ τὸ βιβλίο. Ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἴσως ὁ Κρούμπάχερ τὰ πάρα βλέπει σκοτεινά, καὶ ἀπὸ ζῆλο πρὸς τὴν ἰδέα κάπου καταδικάζει πάρα πολὺ βαρεῖα τοὺς Ἑλληνας, μὰ ὡς πρὸς τὴν οὐσία ἔχει δίκιο.» Τὸ δίκιο τοῦτο ποὺ φωνάζει, τὸ ἀναγνωρίσανε γῦρο ἀπὸ τὸ μεγάλο γλωσσολόγο τῆς Δευψίας, καὶ προτιήτερ' ἀπ' αὐτόν, λογιῆς ἑλληνοιστῆς τιμημένοι καὶ σοφοὶ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἄλλοι τοῦ λόγου τεχνίτες φημισμένοι μέσα στοὺς πολλαπλοὺς κύκλους τῆς Ἑυρωπαϊκῆς παιδείας ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς εἶναι παρὰ πρότυπα στὴ σκέψη μας καὶ παραδείγματα στὸ φέροισμά μας, καὶ σ' ἐμᾶς ἐδῶ εἶναι περιττὸ νὰ σημειώνουμε τώρα κάτι ποὺ χίλιες φορὲς παρατηρήσαμε, ξετάσαμε, πιστοποιήσαμε: κάτι ποὺ ἀγάγια ἀγάγια καὶ σὰ δυσκολοκίνητα σαλεύει γῦρο στοὺς πρωτογενοὺς καὶ τοὺς πρωτεργάτες τῆς Ἰδέας, καὶ χιτίζεται καὶ ὑψώνεται καὶ οὐθμιζεται, σὰν κάστρο, σὰν πολιτεία, σὰν κόσμος, ποὺ ἀγωνίζεται νὰ πάη μπροστά, νὰ ριζωθῆ, νὰ κρατήσῃ, νὰ νικήσῃ, νὰ ἐπιβληθῆ. Θὰ κλείσανε εἰκοσιπέντε χρόνια ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ μιά βραδιά, νεώτατος τότε, καὶ μ'